Kalay, kauçuk ve Straits doları

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Singapur kendi topraklarında ne bir ton kalay çıkardı ne de kayda değer büyüklükte ticari bir kauçuk plantasyonu işletti. Yine de üç kuşak boyunca refahı bu iki emtianın fiyatlarıyla birlikte yükselip düştü. On dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde koloninin gerisindeki Malay devletleri dünyanın önde gelen kalay kaynağı oldu. Yirminci yüzyılın ilk on yıllarında aynı topraklar dünyanın önde gelen plantasyon kauçuğu kaynağı hâline geldi. Singapur kalayı eritti, kauçuğu sınıflandırıp açık artırmaya çıkardı, madencileri ve plantasyon sahiplerini finanse etti, yükleri sigortaladı ve Londra ile New York'a gönderdi. Böylece koloni, bir emtia merkezini tanımlayan işlevleri edindi: işleme, fiyat oluşumu, finansman ve lojistik.

Bu işlemlerin ödendiği para Straits doları idi. Bu kısmın I. Bölümü, koloninin 1867'de kendi dolarına ve yüzyılın sonunda bir Para Kurulu (Board of Commissioners of Currency) çatısı altında devlet banknot ihracına nasıl kavuştuğunu anlattı. Bu bölüm, söz konusu para biriminin 1906'da sterline nasıl bağlandığını, onu ihraç eden para kurulunun nasıl işlediğini ve bu düzenin gelirleri dalgalı ihracat fiyatlarına bağlı bir ekonomiye neden uygun düştüğünü inceler. Para kurulu koloniden daha uzun yaşadı. Tam karşılık ilkesi bugün de Singapur dolarına yön verir.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Bölüm, Cenevre ile karşılaştırmayı da sürdürür. Cenevre cildinin gösterdiği gibi Cenevre, İsviçre'nin bir parçası olarak 1850'de ulusal bir para birimine, 1907'de bir merkez bankasına kavuştu. Emtia ticaretinin merkezi hâline gelmesi ise ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oldu. Singapur ters sırayı izledi. Önce emtialar geldi ve şehrin ticari kurumlarını, şehir bir merkez bankasına ya da kendi para birimine sahip olmadan çok önce şekillendirdi. Aşağıdaki beş kesim, kalayı ve kauçuğu madenden ve plantasyondan açık artırma salonuna kadar izliyor, koloniyi sarsan fiyat döngülerinin izini sürüyor ve koloniyi bir arada tutan parasal çerçeveyi ortaya koyuyor. Son kesim ise bugünkü emtia işi G ve H. Kısımlarda incelenen bir finans merkezine bu olayların ne öğrettiğini soruyor.

Temel noktalar

Kalay 1848'de Larut'ta bulundu ve on binlerce Çinli madenciyi batı Malay devletlerine çekti. Bu devletlerdeki kargaşa, 20 Ocak 1874 tarihli Pangkor Antlaşması'na ve Perak, Selangor ile Sungei Ujong'a İngiliz Resident'ların (yerleşik vali) atanmasına yol açtı. On dokuzuncu yüzyılın sonunda Malaya dünya kalayının yarısından biraz fazlasını üretiyordu. Bunun büyük kısmı Singapur'da Straits Trading Company tarafından eritiliyordu. Kauçuk fidanları 1877'de Kew'den Singapur Botanik Bahçeleri'ne ulaştı. 1888'den itibaren müdürlük yapan Henry Ridley yönetiminde bahçeler, Malaya kauçuk endüstrisinin üzerine kurulduğu kesme (tapping) yöntemlerini geliştirdi. 1920 dolaylarında Malaya dünya kauçuğunun yaklaşık yarısını sağlıyordu. Başlıca pazarı Singapur'du ve 1911'den itibaren açık artırmalar orada yapılıyordu. 1870'lerin ortasındaki erken bir kalay bunalımından sonra, 1920–1922 ve 1929–1932 fiyat çöküşleri kauçuk ve kalay için kısıtlama planlarına yol açtı. 1897'de kurulan Para Kurulu tarafından ihraç edilen Straits doları 1906'da iki şilin dört peniye sabitlendi ve sterlin rezervleriyle karşılandı. Singapur doları bu düzeni değiştirilmiş bir biçimde sürdürür.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com